

Peresa: Nenameren in estetski upor proti percepciji revščine, kot jo narekuje egiptovska država

ADHAM YOUSSEF

Med predvajanjem egipčanskega filma **Peresa** (Feathers, 2021, Omar El Zohairy) na mednarodnem filmskem festivalu v El Gouni sta dva hipernacionalistična igralca iz Egipta, ki pogosto igrata obveščevalce v vohunskih filmih, odkorakala iz dvorane. Kasneje sta film obtožila pikazovanja revščine v Egiptu in »pokvečenja ugleda Egipta v mednarodnih vodah«.

Vse od leta 2014 je Egipt ujet v rokah policijske države, kjer sta vojska in policija prevzeli nadzor nad vsemi vodilnimi vladnimi pozicijami in civilno družbo. Sindikate, medije, tisk in politične stranke na pol nadzoruje država, kar je povzročilo zaprtje javne sfere.

Ne da bi si film sploh ogledalo, je na ducate osebnosti in institucij, ki podpirajo državo, podprlo obtožbe in pozvalo k bojkotu filma in kaznovanju režiserja – samo zato, ker je v svoji zgodbi kot pripovedno sredstvo uporabil revščino, četudi ta sama po sebi ni politična. A film se dotakne več boleznih sodobne egipčanske družbe.

Film Omarja El Zohairyja, ki je pobral kritiško nagrado v Cannesu, pripoveduje zgodbo o lumpenproletarski družbi v umazanem in prašnem mestu, ki spominja na zapuščeno skladišče.

Družino sestavljajo glasen, patriarhalen delavski oče, poražena, tiha mati in trije otroci. Postavljaški oče priredi rojstnodnevno zabavo in povabi prijatelje in družino, vendar ga najeti čarovnik, ki uporabi napačen urok, spremeni v piščanca.

Armada z eno samo vojakinjo

Skozi ves film ženo pestijo hude težave. Ostala je sama s tremi otroki, dolgom, najemnino in bolnim piščancem – ki je obnem njen mož. Nenadoma se mora spopasti z nadlegovanjem

s strani domnevnih prijateljev, ki naj bi njej in njenim otrokom pomagali, hkrati pa od nje pričakujejo hvaležnost. Spopada se tudi z birokracijo, ki močno spominja na dejansko stanje birokracije v Egiptu, ko mora moževega šefa prepričati, da je mož bolan, da bi dobila njegovo pokojnino. Poda se tudi na policijsko postajo, kjer pa jo nemudoma odslovijo, kar pa je še ena specialiteta, ki jo egiptovski organi pregona radi postrežejo državljanom. Odpravi se celo k vraču, da bi izničila ponesrečeni urok rojstnodnevega čarovnika.

Vizualno film ne prikaže sodobnega Egipta kakršen je, vendar pa ponazori razkroj bivalnih pogojev in moralnih ter družbenih vrednot. Nazadnje ženo na cedilu pusti večina sorodnikov. Preveč je ponosna, da bi prosila za denar. Več prizorov v filmu se osredotoča na predajanje denarja: od stranke k vodji, od računovodje k delavcu in od žene k veterinarju, kar sugerira težnjo, da se vsaka vrednota pretopi v izmenjavo denarja. Skozi film žena naleti na solidarnost pri nekaterih sodelavkah in sosedah, nikdar pa pri svoji ali moževi družini, ki jo samo izkoriščajo za lastni užitek.

Čeprav za Zohairyjev film ne moremo reči, da se odvija v nekem točno določenem časovnem kontekstu, boj žene, ki jo igra naturščica Damiana Nassar, osvetljuje številne probleme, s katerimi se srečujejo ženske v sodobnem Egiptu. Protagonistka, ujeta med nasilnim možem in trpko realnostjo spolnih zlorab in seksizma, da glas mnogim egipčanskim ženskam, četudi ji je danega le malo dialoga. Film namreč sugerira, da so možje lahko tako nesposobni kot piščanci, medtem ko morajo ženske preživeti v sovražnem okolju brez socialne zaščite, pokojnine, zdravstvenega zavarovanja in zakonov, ki bi jo zavarovali pred spolnimi zlorabami.

Kraj dogajanja kot protagonist

Zohairyjev film je črna, absurdna komedija. Po nesreči družina zanj okrivljuje čarovnika, ki prosi za nekaj časa, da bi popravil storjeno škodo. Resnobna mimika in dialog doprineseeta k nedoločni mešanici črne komedije, ki je servirana v omejenih kadrih. Večina prizorov je posnetih s *steadicamom*, ki like prisili v prostorsko omejeno interakcijo, ta pa deluje kot igrana skrita kamera. Toda nadrealistična pripoved utrdi dramatično plat filma. Igralci namreč niso profesionalci, temveč naturščiki, ki so trenirali z režiserjem, kar ustvari iluzijo trdovratnega realizma in prispeva k tesnobi.

Lahko bi rekli, da so v filmu trije glavni liki: žena, piščanec in kraj dogajanja. Slednji ključno prispeva k zgodbi, saj skozi prostore dogajanja spoznamo osebnost ženske in njeno trpljenje. Uničeno, umazano, primitivno stanovanje. Nagneten in neprijazna pisarna, kjer plača zamujeni dolg. Mrčesa polna kavarna, kjer se sreča z vračem. Vso njeno soseščino sta načela zob časa in vlaga.

Prostori ustvarijo abstraktno podobo, prekrito s prahom in gostim dimom – takšni sta celo bolnišnica in veterinarska ambulanta, kamor ženska pripelje piščanca, potem ko ta zboli. Film se začne in konča z distopičnimi podobami, ki delujejo postapokaliptično; znak, da je likom morda uspelo pobegniti pred enim izzivom, vendar sam kraj ostaja izvor vse mizerije.

Oporekanje upodabljanju revščine, kot ga prikazuje egiptovska država

Zatrdimmo lahko, da je revščina v *Peresih* zgolj estetske narave – le ena od mnogih pasti, ki se jim morajo liki izogniti, da preživijo. Tuš, ki pušča, pokvarjena kanalizacija, razrite ceste, mastne stene doprinesejo k mračnemu in zastrašujočemu videzu, ki ga ne najdemo v od vlade sponzoriranih propagandnih videih ali razkošnih TV serijah, kjer vsi liki živijo v ograjenih stanovanjskih skupnostih.

Eden od jeznih komentarjev, uperjenih v film, trdi, da film izkrivlja egipčansko realnost navkljub vladnemu naprežanju, da bi omejila revščino. Leta 2021 je po podatkih OZN 30,6 milijonov ljudi v Egiptu živelo v revščini. To številko državni uradniki pozabijo omeniti, ko opravičujejo reze v zdravstvu, izobraževanju in pri subvencijah za hrano.

A vendar je Zohairyjeva verzija revščine preveč za egipčansko državo, ki se že od leta 2013 trudi olepšati svoj ugled in promovira turizem ter cvetoči vojaški in nepremičninski trg s previdno ubesedenimi kampanjami. Film *Peresa* je tako nenamena izzval podobo, ki jo je za Egipt leta 2021

oblikovala vlada, in se posledično znašel pod obtožbami, da se je avtor za tisoče evrov prodal v zameno za »širjenje pokvečene slike o državi po svetu«. Komercialno predvajanje filma so po domači premieri 23. decembra premaknili na 2022.

Odziv države kaže na to, v kolikšni meri je svoboda govora in ustvarjalnosti nazadovala v Egiptu. Vsi kreativni procesi in produkcije morajo ustrezati vladnim pričakovanjem. V Egiptu je spričo različnih obtožb, ki zajemajo vse od »širjenja dezinformacij« in nelegalnega demonstriranja, pa do kritiziranja režima v tisku ali na družbenih medijih, v zaporih na tisoče ljudi.

Večina egiptovskih medijev ter televizijske in filmske produkcije so zdaj v lasti podjetji, ki pripadajo generalni obveščevalni službi (GIS), vladnemu uradu za tajno službo. Ta omejuje in cenzurira vsako vsebino, ki ni v skladu z direktivami režima.

Medtem ko se je filmu Omarja El Zohairyja uspelo izmuzniti, sicer z jeznimi nacionalističnimi izjavami in grožnjami, se nekaterim drugim filmom ni. Film Tamerja Al-Saida, **Zadnji dnevi mesta** (Akher Ayyam el-Madinah, 2017), je bil izključen iz mednarodnega filmskega festivala v Kairu, policija pa je fizično preprečila nekatere zasebne projekcije. Poleg tega komisija za cenzuro še vedno ni odobrila komercialnega predvajanja filma. Komisija za cenzuro ostaja v Egiptu, državi, ki je kot ena prvih na svetu filme predvajala že leta 1897, aktiven organ. *Zadnji dnevi mesta* je po pričevanju režiserja, ki je na filmu delal osem let, filmska oda staremu Kairu, ki poskuša ujeti režiserjevo odtujenost in ljubezen do tega mesta. ■